

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ЗДІЙСНЕННЯ
ЗАХИСТУ ТА
ПРЕДСТАВНИЦТВА
АДВОКАТОМ**

План

1. Характеристика прав адвоката як захисника та представника, обмеження його повноважень.
2. Надання адвокатом правничої допомоги в судових процесах.
3. Отримання відомостей на підставі адвокатського запиту. Ордер адвоката.

Підстава для здійснення представництва – договір про надання правничої допомоги

Представництво здійснюється:

- в судах
- органах державної влади та місцевого самоврядування
- перед фізичними та юридичними особами (приватного права)

Під час здійснення судового представництва при укладенні договору про надання правничої допомоги необхідно визначити чи буде представництво на стадії виконання рішення суду

Документами, що посвідчують повноваження адвоката на надання правничої допомоги, *можуть бути*:

- 1) договір про надання правничої допомоги;
- 2) довіреність;
- 3) ордер;
- 4) доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги.

Повноваження представника можуть підтверджуватись довіреністю, **що не скасовує обов'язок адвоката щодо укладання договору з клієнтом.**

**У довіреності, виданої на ім'я адвоката, НЕ обов'язково має бути
вказано про його статус**

Постанова Верховного Суду від 12.10.2018 по справі № 908/1101/17:

Жодна норма Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не встановлює, що в довіреності, виданій на ім'я фізичної особи - адвоката, обов'язково зазначається про те, що такий представник є саме адвокатом. Не містить таких вимог ні Господарський процесуальний кодекс України, ні Цивільний кодекс України, яким врегульовано питання представництва за довіреністю.

В зазначеному аспекті важливим є, щоб особа, яка здійснює представництво за довіреністю, мала статус адвоката та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю. Тоді як довіреність визначає лише повноваження адвоката, межі наданих представникові прав та перелік дій, які він може вчиняти для виконання доручення.

Договір про надання правничої допомоги може передбачати обмеження повноважень адвоката

Наприклад: на укладення мирової угоди, визнання позову повністю або частково, підписання заяв по суті справи тощо

Про наявність або відсутність обмежень обов'язково має бути вказано у договорі та ордері.

Представник, складаючи, підписуючи та подаючи до суду позовну заяву, **діє не від власного імені, а від імені позивача.**

Всі дії, вчинені в межах повноважень представником від імені позивача зі складення, підписання і подання до суду позовної заяви, **вважаються такими, що їх вчинив сам позивач.**

Постанова ВП ВС від 6 липня 2023 року по справі № 990/36/23

Як констатувала ВП ВС, помилковий висновок колегії КАС ВС про те, що позовну заяву може скласти, підписати та подати представник, а власне письмове підтвердження (яке є частиною цієї позовної заяви) повинен скласти, підписати та подати особисто (безпосередньо) позивач, по-перше, протиставляє позивача і його представника, оскільки створює хибне уявлення про те, що представник, здійснюючи процесуальні права й обов'язки позивача, може діяти від власного імені.

По-друге, таке тлумачення взагалі унеможлиблює складення, підписання та подання до суду позовної заяви представником, оскільки якщо власне письмове підтвердження повинен скласти, підписати та подати особисто позивач, то, відповідно, саму позовну заяву має складати, підписувати та подавати особисто (безпосередньо) позивач, що прямо суперечить ч. 10 ст. 44 КАС України й обмежує процесуальні права позивача, передбачені нормами частин 1, 2 ст. 16 і ч. 1 ст. 55 цього Кодексу.

Підтвердження повноважень згідно процесуальних кодексів

❖ ст. 62 ЦПК України, ст. 60 ГПК України, ст. 59 КАС України:
довіреність, ордер, доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги, виданим відповідно до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу»

❖ Ст. 50 КПК України:
Підтвердження повноважень захисника: свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю, ордер, договір із захисником або дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

Обов'язкова участь захисника

- ✓ Щодо особливо тяжких злочинів (участь захисника забезпечується з моменту набуття особою статусу підозрюваного)
- ✓ В інших випадках обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальному провадженні:
  - 1) щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, - з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;
  - 2) щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, - з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;
  - 3) щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, - з моменту встановлення цих вад;
  - 4) щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, - з моменту встановлення цього факту;
  - 5) щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішується питання про їх застосування, - з моменту встановлення факту наявності в особи психічного захворювання або інших відомостей, які викликають сумнів щодо її осудності;

Обов'язкова участь захисника

- б) щодо реабілітації померлої особи - з моменту виникнення права на реабілітацію померлої особи;
- 8) щодо осіб, стосовно яких здійснюється спеціальне досудове розслідування або спеціальне судове провадження, - з моменту прийняття відповідного процесуального рішення;
- 9) у разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості - з моменту ініціювання укладення такої угоди.

Додатково див. презентацію «Роль адвоката в кримінальному процесі, як представника потерпілого» за покликанням <https://uba.ua/documents/presentation/Grushovets-04-09-2015.pdf>

АДВОКАТСЬКИЙ ЗАПИТ

письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правничої допомоги клієнту

До адвокатського запиту додаються посвідчені адвокатом **копії**:

- свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю
- ордера або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правничої допомоги

Вимагати від адвоката подання разом з адвокатським запитом інших документів забороняється.

Адвокатський запит не може стосуватися надання консультацій і роз'яснень положень законодавства.

АДВОКАТСЬКИЙ ЗАПИТ

Особи, яким направлено адвокатський запит, зобов'язані не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту надати адвокату відповідну інформацію, копії документів, крім інформації з обмеженим доступом і копій документів, в яких міститься інформація з обмеженим доступом

У разі якщо адвокатський запит стосується надання значного обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, строк розгляду адвокатського запиту може бути продовжено до двадцяти робочих днів з обґрунтуванням причин такого продовження, про що адвокату письмово повідомляється не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання адвокатського запиту.

У разі якщо задоволення адвокатського запиту передбачає виготовлення копій документів обсягом більш як десять сторінок, адвокат зобов'язаний відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк

Адвокатський запит

Відмова в наданні інформації на адвокатський запит, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом, крім випадків відмови в наданні інформації з обмеженим доступом.

Ст. 212-3 КУпАП **Порушення права на інформацію та права на звернення:**

Неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у відповідь на адвокатський запит, запит кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, її палати або члена відповідно до [Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність"](#) - *тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.*

Адвокатський запит

Ненадання відповіді на адвокатський запит приватним виконавцем:

- Постанова Солом'янського районного суду м. Києва від 27.01.2020 по справі 760/27886/19: Оскільки в переліку суб'єктів, яким може бути скерований адвокатський запит ч. 1 ст. 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» відсутній такий суб'єкт як фізична особа - суб'єкт незалежної професійної діяльності, **то письмове звернення адвоката до приватного виконавця не є адвокатським запитом, а не надання відповіді на таке письмове звернення не передбачає відповідальності, яка настає у разі порушення вимог ч. 5 ст. 212-3 КУпАП.**

АДВОКАТСЬКИЙ ЗАПИТ

Ненадання відповіді на адвокатський запит приватним виконавцем:

- Постанова Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської області від 26.07.2021 по справі № 303/5476/21:

З протоколу про адміністративне правопорушення та доданих до нього матеріалів, вбачається, що приватний виконавець виконавчого округу Закарпатської області Зейкан В.Л., порушив вимоги ч. 2ст. 24 [Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність"](#), а саме, отримавши від адвоката Бухтоярової О.В. адвокатський запит від 11.06.2021, своїм листом від 18.06.2021 р. N 01-29/2985/21 неправомірно відмовив у наданні запитуваної інформації, яка у відповідності до положень Закону України "Про доступ до публічної інформації" не відноситься до інформації з обмеженим доступом.

Враховуючи вищевикладене, суд визнає ОСОБА_1 винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5ст. 212-3КУпАП - неправомірній відмові в наданні інформації у відповідь на адвокатський запит, а тому приходить до висновку про необхідність накладення на останнього адміністративного стягнення у вигляді штрафу передбаченого санкцією ч. 5ст. 212-3 [КУпАП](#).

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ОСОБИСТИЙ КАБІНЕТ
АДВОКАТА

Ордер

- **Ордер** - письмовий документ, що у випадках, встановлених Законом та іншими законами України, посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги.
- Ордер видається адвокатом, адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням та повинен містити підпис адвоката. Рада адвокатів України затверджує типову форму ордера
- Ордер, встановленої форми, є обов'язковим для прийняття усіма органами, установами, організаціями на підтвердження правомочності адвоката на вчинення дій, передбачених статтею 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»

Бланки ордерів, згідно затвердженої типової форми, генеруються у відповідному розділі «Особистого кабінету адвоката» на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України www.unba.org.ua слідуючи командам системи.

Облік згенерованих ордерів здійснюється автоматично системою управління електронної бази даних Єдиного реєстру адвокатів України. Історія генерування ордерів відображається у відповідному розділі «Особистого кабінету адвоката» на офіційному веб-сайті НААУ та у адміністративній частині електронної бази даних ЄРАУ.

Ордер, що видається адвокатом, який здійснює свою діяльність індивідуально, *підписується адвокатом та посвідчується печаткою адвоката (за її наявності).*

Ордер, який видається **адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням, обов'язково має містити підпис адвоката, який надає правничу (правову) допомогу на підставі цього ордера, та підпис керівника адвокатського бюро, адвокатського об'єднання і скріплений печаткою юридичної особи.**

Під час дії воєнного стану на території України дозволяється видача адвокатським бюро / адвокатським об'єднанням ордеру без скріплення його печаткою юридичної особи та без підпису керівника адвокатського об'єднання, адвокатського бюро. Правовідносини між адвокатом, який надає правничу (правову) допомогу на підставі цього ордера та адвокатським об'єднанням, адвокатським бюро врегульовуються внутрішніми документами бюро/об'єднання.

Ордер містить наступні реквізити:

12.1. Серію, порядковий номер ордера;

12.2. Прізвище, ім'я, по батькові або найменування особи, якій надається правова допомога;

12.3. Посилання на договір про надання правової допомоги/доручення органу (установи), уповноважених законом на надання безоплатної правової допомоги, номер (у випадку наявності) та дату цього документа;

12.4. Назву органу, у якому надається правова допомога адвокатом із зазначенням, у випадку необхідності, виду адвокатської діяльності відповідно до [статті 19](#) Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Під назвою органу розуміється як безпосередньо назва **конкретного органу так і назва групи органів** визначених [пунктом 2](#) частини 1 статті 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (наприклад, судові органи, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, органи досудового слідства, правоохоронні органи тощо);

12.5. Прізвище, ім'я, по батькові адвоката, який надає правничу (правову) допомогу на підставі ордера, номер та дату його свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, найменування органу, який його видав (КДКА відповідного регіону, з 01.01.2013 року радою адвокатів відповідного регіону); номер посвідчення адвоката України, ким та коли воно видане;

12.6. Ким ордер виданий (назву організаційної форми): адвокатом, який здійснює адвокатську діяльність індивідуально (із зазначенням адреси робочого місця); адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням (повне найменування адвокатського бюро/адвокатського об'єднання та його місцезнаходження);

12.7. Адресу робочого місця адвоката, якщо вона відрізняється від адреси місцезнаходження адвокатського бюро/адвокатського об'єднання, яке видає ордер;

12.8. Обмеження повноважень, якщо такі передбачені договором про надання правничої (правової) допомоги;

12.9. Дату видачі ордера;

12.10. Підпис адвоката, який видав ордер, у разі здійснення ним індивідуальної діяльності (у графі «Адвокат»);

12.11. Підпис адвоката, який надає правову допомогу, якщо ордер, виданий адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням (у графі «Адвокат»);

12.12. Підпис керівника адвокатського бюро/адвокатського об'єднання, відтиск печатки адвокатського бюро/адвокатського об'єднання (за наявності) у випадку, якщо ордер видається адвокатським бюро/адвокатським об'єднанням.

Під час дії воєнного стану на території України реквізити, передбачені цим підпунктом, можуть оформлятися у відповідності до [п. 10](#) Положення;

12.13. Двовимірний штрих-код (QR-код) з посиланням на профайл адвоката в ЄРАУ;

Реквізити 12.1, 12.5, 12.6, 12.7, 12.8 генеруються автоматично, всі інші реквізити ордера заповнюються адвокатом самостійно з метою збереження адвокатської таємниці.

Адвокати, право на заняття адвокатською діяльністю яких зупинено/припинено не можуть генерувати ордер на надання правничої (правової) допомоги в період вказаного зупинення.

Відповідальність за достовірність вказаних в ордері даних несе адвокат (особа, яка видала ордер). У ордері на надання правничої допомоги, який видається адвокатом або адвокатським бюро чи адвокатським об'єднанням, не заборонено здійснювати виправлення і дописки, у разі якщо обсяг повноважень адвоката змінюється в межах такого договору.

- При генеруванні ордерів, відповідно до регіону їм присвоюються серії, наприклад:
  - Рада адвокатів АР Крим - АК;
  - Рада адвокатів Вінницької області - АВ;
  - Рада адвокатів Дніпропетровської області - АЕ;
  - Рада адвокатів Донецької області - АН;
  - Рада адвокатів Запорізької області - АР;
  - Рада адвокатів Івано-Франківської області - АТ;
  - Рада адвокатів Луганської області - ВВ;
  - Рада адвокатів Львівської області - ВС

СЕРІЯ АА

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

№ 1000001

Інформація про адвокатів
зареєстрованих в ЄДРСР

ОРДЕР

НА НАДАННЯ ПРАВНИХОЇ (ПРАВОВОЇ) ДОПОМОГИ

(форма № 1/а, зазначеної для адвокатської діяльності в ЄДРСР)

на підставі:

договору про надання правової допомоги/
доручення органу (установі), уповноваженого законом на надання безоплатної
правової допомоги № _____ від "___" _____ 20__ р.

у

місце видачі, з якого надається правова допомога

Адвокат

(форма № 1/а, зазначеної для адвокатської діяльності в ЄДРСР)

Свідчення про право на заняття адвокатською діяльністю № _____ від "___" _____ 20__ р.
видаче _____ за підставою _____

(форма № 1/а, зазначеної для адвокатської діяльності в ЄДРСР)

рішення № _____ від "___" _____ 20__ р.

Посвідчення адвоката № _____ від "___" _____ 20__ р.

(форма № 1/а, зазначеної для адвокатської діяльності в ЄДРСР)

визначену (обрану) особою(ями)

Адвокатом, що здійснює адвокатську діяльність індивідуально.

(форма робочого місця адвоката)

Адвокатським об'єднанням/бірою:

назва, місцезнаходження адвокатського (адвокатів) єдиного, загальної практики

свідоцтво/рішення про адвокатський (адвокатів) єдиний, загальної практики

форма робочого місця адвоката, в якій він/вона здійснює адвокатську діяльність
чи форма робочого місця адвоката (адвокатів) єдиного, загальної практики

Обмеження повноважень адвоката згідно договору про надання
правової допомоги:

"___" _____ 20__ р.

Адвокат: _____

(Підпис адвоката)

Керівник адвокатського бюро/об'єднання:

(форма робочого місця адвоката)

(Підпис керівника)

■ **Чи повинен/зобов'язаний адвокат у своїй діяльності використовувати роздрукування ордеру згідно до форми лише у кольоровому вигляді?**

■ В Україні встановлюється єдина, обов'язкова для всіх адвокатів, типова форма ордеру, яку затверджує Рада адвокатів України (зразок в Додатку 1 до Положення).

■ Положенням не передбачено обов'язку адвоката щодо роздрукування ордеру у кольоровому та/або чорно-білому вигляді. Отже, адвокат вправі роздруковувати ордер як у чорно-білому так і в кольоровому вигляді на власний розсуд (рішення РАУ № 68 від 26.06.2019).

1) Зазначення в ордері органу, в якому надається правнича допомога наступним чином: «В органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності і підпорядкування».

У **постанові Великої Палати Верховного Суду від 05 червня 2019 у № справі 9901/847/18**, на підставі аналізу Закону № 5076-VI, Положення про ордер та КАС України, викладено висновок про те, що *«законодавець чітко відокремив судові органи як такі, що повинні бути окремо зазначені в ордері на надання правової допомоги, зокрема в графі «Назва органу, в якому надається правова допомога. Отже, в ордері на надання правової допомоги має бути зазначено не абстрактний орган державної влади, а конкретна назва такого органу, зокрема суду».*

2) Зазначення в ордері: «в будь-яких судах України».

У **постанові Великої Палати Верховного Суду від 03 липня 2019 року у справі № 9901/939/18** викладено висновок про те, що, якщо в ордері не зазначено конкретної назви суду, у якому адвокат надає правову допомогу, такий ордер не можна визнати документом, що посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги. При цьому в ордері, який був предметом розгляду у справі № 9901/939/18, зазначено, що адвокат надає правову допомогу у всіх органах, установах, організаціях та підприємствах, а також судах у всіх без винятку справах.

Проте у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 14 листопада 2019 року у справі № 910/1669/19 зазначено, що «у випадку коли в ордері адвокатом зазначається про надання правової допомоги у будь-яких судах України, це є достатнім для висновку про наявність у адвоката права на підписання апеляційної скарги».

В цій постанові Верховного Суду зазначається, що вказаний висновок не суперечить правовій позиції Великої Палати Верховного Суду у справі № 9901/847/18 з огляду на те, що у даному випадку скаржником дотримано вимоги Положення про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів, оскільки вказівка у ордері у графі “Назва органу, в якому надається правова допомога” про те, що **правова допомога надається в будь-яких судах України є достатнім та необхідним підтвердженням того, що адвокат уповноважений надавати правову допомогу клієнту та представляти його інтереси в будь-яких судах України, а тому не вимагає уточнення/зазначення територіальної, інстанційної, предметної та суб`єктної юрисдикції судів.**

У постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 17 серпня 2020 у справі № 911/2636/19 зазначається наступне:

Отже, на сьогодні існує дві постанови, в яких Велика Палата Верховного Суду сформулювала висновок, що в разі надання адвокатом правової допомоги в суді в ордері має бути зазначено не абстрактний орган державної влади, а конкретна назва такого органу, зокрема суду.

При цьому, Велика Палата Верховного Суду не визнає ордер документом, що посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги, якщо в графі “Назва органу, в якому надається правова допомога” зазначено, що адвокат надає правову допомогу: 1) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності і підпорядкування (справа № 990/847/18), 2) у всіх органах, установах, організаціях та підприємствах, а також судах у всіх без винятку справах (справа № 9901/939/18).

З огляду на наведене, визначення апеляційним судом підстави для повернення апеляційної скарги - відсутність в ордері назви конкретного суду, а саме: Північного апеляційного господарського суду, є правильним.

Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 28 вересня 2023 у справі № 686/31892/19:

Вказівка в ордері у графі «Назва органу, в якому надається правова допомога» про те, що правова допомога надається у судах всіх інстанцій є достатнім та необхідним підтвердженням того, що адвокат уповноважений надавати правову допомогу клієнту та представляти його інтереси в будь-яких судах України, а тому не вимагає уточнення/зазначення територіальної, інстанційної, предметної та суб`єктної юрисдикції судів.

Такого висновку дійшов Верховний Суд також у постановах від 15 квітня 2020 року у справі № 361/4347/17, від 03 серпня 2020 року у справі № 428/3851/19, від 29 листопада 2021 року у справі № 754/3233/20, від 13 квітня 2022 року у справі №756/334/21.

Надмірний формалізм у трактуванні процесуального законодавства визнається неправомірним обмеженням права на доступ до суду як елемента права на справедливий суд згідно зі статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (постанова від 18 травня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду в рамках справи № 754/12387/21).

Ознайомитися з презентацією

«Представництво у суді:
підтвердження повноважень адвоката у господарському, цивільному й адміністративному
судочинстві»
за покликанням

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Gudima_predstavn_u_sudi.pdf